

ลักษณะเกี่ยวกับประชากรและขนาดครอบครัว

การศึกษาลักษณะเกี่ยวกับประชากรจะทำให้ทราบถึงภูมิหลังของประชากร ตัวแปรอธิบายลักษณะเกี่ยวกับประชากรที่สำคัญ คือ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา และการศึกษา ตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการกำหนดท่าทีของบุคคลในเรื่องการวางแผนครอบครัว การสาธารณสุข และเรื่องอื่น ๆ สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับขนาดครอบครัวจะทำให้ทราบเกี่ยวกับโครงสร้างของครอบครัว อันจะช่วยให้การวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนครอบครัว และการสาธารณสุขชัดเจนยิ่งขึ้น

1. อายุ เพศ และสถานภาพสมรส

ในการสุ่มตัวอย่างได้กำหนดให้ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัว หรือกรณีที่หัวหน้าไม่อาจให้สัมภาษณ์ได้ ให้สัมภาษณ์ตัวแทนที่จะให้ข้อมูลได้ถูกต้องที่สุด ผลจากการสัมภาษณ์จริงปรากฏว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือคู่สมรสของหัวหน้าครอบครัว ทั้งนี้รายละเอียดในตารางที่ 1 ภาคผนวก ค. ทำให้เชื่อได้ว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกต้องตามเป็นจริง ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ เพศ และสถานภาพสมรสของบุคคลในครอบครัวได้แจกแจงไว้ในตารางที่ 1

จากการแจกแจงตัวเลขดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่น่าสนใจหลายประการ คือ ร้อยละของประชากรทั้งหมดได้ลดลงตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น จะยกเว้นก็เฉพาะกลุ่มประชากร ที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งมีอัตราส่วนลดลงตามกลุ่มอายุที่ต่ำกว่า และหากพิจารณาถึงโครงสร้างทางอายุ และเพศของประชากรจะพบว่า มีลักษณะเป็นปิรามิดดังปรากฏอยู่ในรูปที่ 1 โครงสร้างทางอายุของประชากรในกลุ่มที่มีอายุน้อยที่อาศัยอยู่ในเขตต่างกัน มีความแตกต่างกันดังนี้ ร้อยละของประชากรในเขตเทศบาลที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีอัตราส่วนลดลงเป็นลำดับ ทำให้ฐานปิรามิดแคบขึ้น ส่วนในเขตสุขาภิบาลนั้น ร้อยละของประชากรได้ลดลงตั้งแต่กลุ่มอายุต่ำกว่า 10 ปี และลักษณะของฐานปิรามิดจะกว้างกว่าฐานปิรามิดของเขตเทศบาล และในกรณีของประชากรในเขตชนบท ร้อยละของประชากรได้ลดลงเฉพาะกลุ่ม ที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี และฐานปิรามิดของเขตชนบทจะกว้างกว่าฐานปิรามิดของเขตอื่น ๆ จากการพิจารณาถึงโครงสร้างของอายุของประชากรดังกล่าวแล้ว จะพบว่าอัตราส่วนของคนที่อยู่ในวัยต้องพึ่งผู้อื่นในทางเศรษฐกิจ (กลุ่มคนที่มีอายุ 0 - 14 ปี และ 65 ปีขึ้นไป) ต่ำกว่าวัยทำงาน (กลุ่มคนที่มีอายุ 15 - 64 ปี) สูงที่สุดในเขตชนบท และต่ำสุดในเขตเทศบาล ซึ่งมีอัตราส่วนเท่ากับ .83 และ .55 ตามลำดับ ส่วนในเขตสุขาภิบาลนั้นมีอัตราส่วนดังกล่าวเท่ากับ .67 นั้นย่อมหมายความว่าคนวัยทำงานในเขตเทศบาล 2 คน มีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูคนอื่นอีก 1 คน ในขณะที่คนวัยทำงานในเขตชนบท 1 คน มีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูคนอื่นอีก 1 คน และคนวัยทำงานในเขตสุขาภิบาล 3 คน

ตารางที่ 1 การกระจายของอายุ เพศ และสถานภาพสมรส จำแนกตามที่อยู่อาศัย

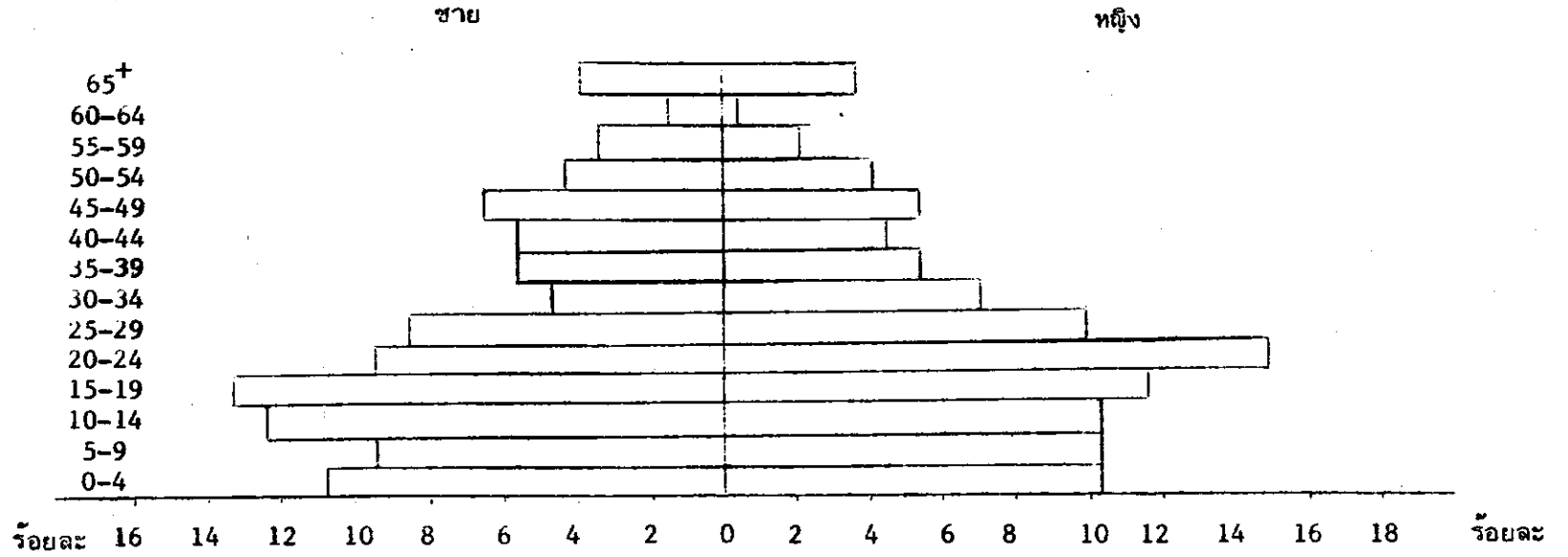
เทศบาล												
ชาย							หญิง					
อายุ	จำนวน	ร้อยละของ แต่ละกลุ่ม อายุ	สถานภาพสมรส (ร้อยละ)				จำนวน	ร้อยละของ แต่ละกลุ่ม อายุ	สถานภาพสมรส (ร้อยละ)			
			โสด	แต่งงาน อยู่ด้วยกัน	หม้ายหรือ หย่าร้าง	รวม			โสด	แต่งงาน อยู่ด้วยกัน	หม้ายหรือ หย่าร้าง	รวม
0 - 4	25	10.8	100.0	-	-	100.0	25	10.3	100.0	-	-	100.0
5 - 9	22	9.5	100.0	-	-	100.0	25	10.3	100.0	-	-	100.0
10 - 14	29	12.5	100.0	-	-	100.0	25	10.3	100.0	-	-	100.0
15 - 19	31	13.4	100.0	-	-	100.0	28	11.6	96.4	3.6	-	100.0
20 - 24	22	9.5	86.4	13.6	-	100.0	36	14.9	70.4	26.5	2.9	100.0
25 - 29	20	8.6	45.0	55.0	-	100.0	24	9.9	40.0	60.0	-	100.0
30 - 34	11	4.7	9.1	90.9	-	100.0	17	7.0	17.6	82.4	-	100.0
35 - 39	13	5.6	7.7	92.3	-	100.0	13	5.4	-	100.0	-	100.0
40 - 44	13	5.6	7.7	92.3	-	100.0	11	4.5	-	100.0	-	100.0
45 - 49	15	6.5	-	100.0	-	100.0	13	5.4	-	92.3	7.7	100.0
50 - 54	10	4.3	-	100.0	-	100.0	10	4.1	-	70.0	30.0	100.0
55 - 59	8	3.4	-	100.0	-	100.0	5	2.1	-	60.0	40.0	100.0
60 - 64	4	1.7	-	75.0	25.0	100.0	1	0.4	-	-	100.0	100.0
65 ⁺	9	3.9	-	66.7	33.3	100.0	9	3.7	-	33.3	66.7	100.0
รวม-ร้อยละ	232	100.0	59.5	38.8	1.7	100.0	242	99.9	57.0	37.2	5.8	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สุขภาพ												
ชาย							หญิง					
อายุ	จำนวน	ร้อยละของ แต่ละกลุ่ม อายุ	สถานภาพสมรส (ร้อยละ)				จำนวน	ร้อยละของ แต่ละกลุ่ม อายุ	สถานภาพสมรส (ร้อยละ)			
			โสด	แต่งงาน อยู่ด้วยกัน	หม้ายหรือ หย่าร้าง	รวม			โสด	แต่งงาน อยู่ด้วยกัน	หม้ายหรือ หย่าร้าง	รวม
0 - 4	24	9.8	100.0	-	-	100.0	27	11.4	100.0	-	-	100.0
5 - 9	34	13.9	100.0	-	-	100.0	29	12.2	100.0	-	-	100.0
10 - 14	37	15.1	100.0	-	-	100.0	29	12.2	100.0	-	-	100.0
15 - 19	29	11.8	100.0	-	-	100.0	34	14.3	94.1	5.9	-	100.0
20 - 24	20	8.2	85.0	15.0	-	100.0	20	8.4	60.0	40.0	-	100.0
25 - 29	17	6.9	17.6	70.6	11.8	100.0	14	5.9	14.3	85.7	-	100.0
30 - 34	10	4.1	-	90.0	10.0	100.0	15	6.3	26.7	73.3	-	100.0
35 - 39	15	6.1	6.7	93.3	-	100.0	12	5.1	8.3	91.7	-	100.0
40 - 44	17	6.9	-	100.0	-	100.0	15	6.3	-	100.0	-	100.0
45 - 49	14	5.7	-	100.0	-	100.0	14	5.9	-	85.7	14.3	100.0
50 - 54	8	3.3	-	100.0	-	100.0	12	5.1	8.3	75.0	16.7	100.0
55 - 59	7	2.9	-	100.0	-	100.0	3	1.3	-	66.7	33.3	100.0
60 - 64	5	2.0	-	80.0	20.0	100.0	7	3.0	14.3	57.1	28.6	100.0
65 ⁺	8	3.3	-	62.5	37.5	100.0	6	2.5	-	33.3	66.7	100.0
รวม/ร้อยละ	245	100.0	59.2	37.9	2.9	100.0	237	99.9	58.2	37.2	4.6	100.0

ชนบท												
ชาย							หญิง					
อายุ	จำนวน	ร้อยละของ		สถานภาพสมรส (ร้อยละ)			จำนวน	ร้อยละของ		สถานภาพสมรส		
		แต่ละกลุ่มอายุ	โสด	แต่งงาน อยู่ด้วยกัน	หม้ายหรือ หย่าร้าง	รวม		จำนวน	แต่ละกลุ่มอายุ	โสด	แต่งงาน อยู่ด้วยกัน	หม้ายหรือ หย่าร้าง
0 - 4	32	14.2	100.0	-	-	100.0	25	11.9	100.0	-	-	100.0
5 - 9	36	15.9	100.0	-	-	100.0	34	16.2	100.0	-	-	100.0
10 - 14	37	16.4	100.0	-	-	100.0	31	14.8	100.0	-	-	100.0
15 - 19	27	11.9	92.6	7.4	-	100.0	28	13.3	85.7	14.3	-	100.0
20 - 24	17	7.5	52.9	47.1	-	100.0	15	7.1	20.0	73.3	6.7	100.0
25 - 29	15	6.6	6.7	93.3	-	100.0	13	6.2	7.7	92.3	-	100.0
30 - 34	9	4.0	-	100.0	-	100.0	14	6.7	-	92.9	7.1	100.0
35 - 39	4	1.8	-	100.0	-	100.0	10	4.8	-	100.0	-	100.0
40 - 44	17	7.5	-	100.0	-	100.0	9	4.3	-	100.0	-	100.0
45 - 49	9	4.0	-	100.0	-	100.0	12	5.7	-	91.7	8.3	100.0
50 - 54	10	4.4	-	100.0	-	100.0	8	3.8	-	87.5	12.5	100.0
55 - 59	6	2.7	-	100.0	-	100.0	4	1.9	-	100.0	-	100.0
60 - 64	5	2.2	-	100.0	-	100.0	6	2.8	-	66.7	33.3	100.0
65 ⁺	2	0.9	-	100.0	-	100.0	1	0.5	-	-	100.0	100.0
รวม/ร้อยละ	226	100.0	61.9	38.1	-	100.0	210	100.0	56.2	40.5	3.3	100.0

เทศบาล

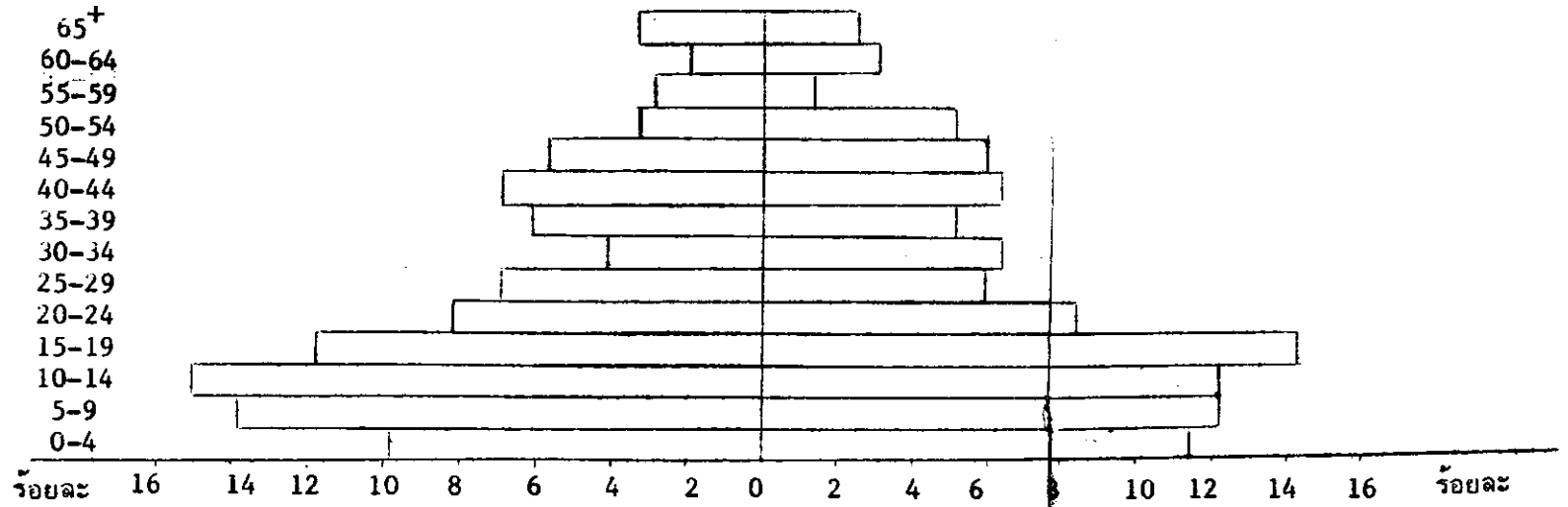

รูปที่ 1 แสดงโครงสร้างทางอายุของประชากรจำแนกตามเพศ และเขตที่อยู่อาศัย

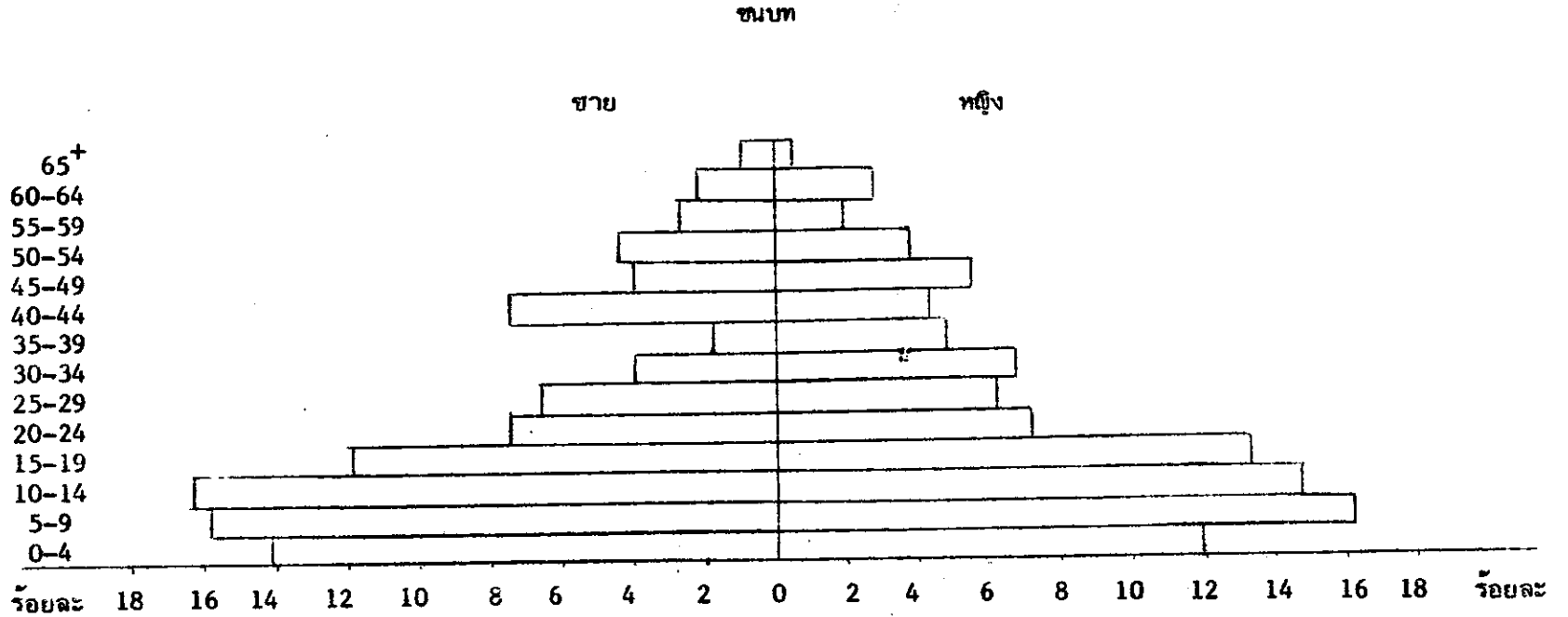
สุขาภิบาล

ชาย

หญิง

รูปที่ 1 (ต่อ)

รูปที่ 1 (ต่อ)

มีหน้าที่เสี่ยงตุนอีก 2 คน โดยประมาณ

เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเกิดของประชากรจากโครงสร้างทางอายุของประชากรตามรูปที่ 1 จะพบว่าการเกิดของประชากรในเขตเทศบาล และสุขาภิบาลเริ่มมีแนวโน้มลดลงในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่อัตราการเกิดของประชากรในเขตชนบทเริ่มมีแนวโน้มลดลงในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา¹

นอกจากนี้ยังพบว่าประชากรในวัยแรงงานในเขตสุขาภิบาล และชนบทเป็นแรงงานหญิงมากกว่าแรงงานชาย ส่วนในเขตเทศบาลประชากรในวัยแรงงานชายจะมีมากกว่าแรงงานหญิงเล็กน้อย และประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ในเขตเทศบาลมีมากกว่าเขตอื่น ๆ

สถานการณ์สมรสของทั้งเพศชายและเพศหญิงทั้งในเขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล และชนบท มีความสัมพันธ์กับอายุนั้นคือ สัดส่วนของผู้ที่เป็นโสดคณน้อยลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุเพิ่มขึ้น และค่านิยมของการสมรสเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายในทุกเขต กล่าวคือมีสตรีไม่เคยสมรสเลยเมื่อมีอายุเกิน 15 ปีไปแล้วเพียง 2 ราย เท่านั้น ส่วนอัตราการหย่าร้างของสตรีจะมีมากกว่าผู้ชายทั้งในเขตที่มีความเป็น เมืองมากหรือน้อยก็ตาม

หากพิจารณาถึงอายุของการสมรสระหว่างเพศชาย และหญิง ตามตัวเลขที่ปรากฏในตารางที่ 2 จะพบว่าโดยเฉลี่ย เพศชายจะแต่งงานช้ากว่าเพศหญิง และในเขตที่มีความเป็น เมืองมากกว่าจะแต่งงานช้ากว่าในเขตที่เป็น เมืองน้อยกว่า

ตารางที่ 2 อายุแรกสมรสของผู้ที่สมรสแล้ว

จำแนกตามเพศและถิ่นที่อยู่อาศัย

เพศ	เทศบาล	สุขาภิบาล	ชนบท
ชาย	27.10	25.64	22.14
	(5.86)	(6.36)	(6.39)
หญิง	21.58	21.24	19.35
	(5.40)	(4.36)	(4.77)

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บคือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ศาสนา

ในบทที่ 2 ได้กล่าวถึงการนับถือศาสนาของประชาชนชาวจังหวัดสตูลว่า ร้อยละ 85 เป็นผู้ที่นับถือ

¹นิพนธ์ เทพวิสัย, ประชากรศาสตร์ (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2519) หน้า 55.

ศาสนาอิสลาม แต่อย่างไรก็ตามหากเราพิจารณาการนับถือศาสนาของประชาชนจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย เราพบว่าประชาชนที่อยู่ในเขตที่มีความเป็นเมืองมากจะนับถือศาสนาอิสลามน้อยกว่าประชาชนที่อยู่ในเขตความเป็นเมืองน้อยกว่า ดังรายละเอียดจำแนกไว้ในตารางที่ 3 ประชาชนในเขตเทศบาลร้อยละ 28.9 ที่นับถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่ประชาชนในเขตชนบทร้อยละ 90.6 นับถือศาสนาอิสลาม

ตารางที่ 3 การนับถือศาสนาของประชาชน
จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย

ศาสนา	เทศบาล		สุขาภิบาล		ชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
พุทธ	70.7	335	41.5	200	9.4	41
อิสลาม	28.9	137	58.5	282	90.6	395
อื่น ๆ	0.4	2	-	-	-	-
รวม	100.0	474	100.0	482	100.0	436

3. การศึกษา

ระดับการศึกษาของประชาชนทั้งเพศชาย และเพศหญิง ทั้งที่อยู่ในเขตที่มีความเป็นเมืองมาก และเขตที่มีความเป็นเมืองน้อย ส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่เกิน ป. 4 ดังรายละเอียดปรากฏอยู่ในตารางที่ 4 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดคลึกลงไปก็จะพบว่า หัวหน้าครอบครัวในทุกเขตมีการศึกษาสูงกว่าผู้สมรส และระดับการศึกษาของประชาชนมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นเมือง กล่าวคือในเขตที่มีความเป็นเมืองมาก ประชาชนจะมีการศึกษาสูงกว่าในเขตที่มีความเป็นเมืองน้อย และอัตราส่วนของประชาชนที่ไม่รู้หนังสือในเขตที่มีความเป็นเมืองมากก็ต่ำกว่าอัตราส่วนของประชาชนที่ไม่รู้หนังสือในเขตที่มีความเป็นเมืองน้อย ดังจะพบว่าหัวหน้าครอบครัวในเขตเทศบาลมีการศึกษาสูงกว่าระดับ ป. 4 ร้อยละ 38.1 ในขณะที่หัวหน้าครอบครัวในเขตสุขาภิบาล และชนบทมีการศึกษาสูงกว่า ป. 4 ร้อยละ 25.3 และ 8.0 ตามลำดับ อัตราส่วนของหัวหน้าครอบครัวที่ไม่รู้หนังสือในเขตเทศบาล สุขาภิบาล และชนบทเท่ากับร้อยละ 15.5 21.2 และ 26.7 ตามลำดับ

4. ขนาดครอบครัว

ขนาดของครอบครัวตามตัวเลขในตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าครอบครัวในเขตที่มีความเป็นเมืองมาก

ตารางที่ 4 การแจกแจงระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว
และคู่สมรส จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา	เทศบาล						สุขาภิบาล						ชนบท					
	หัวหน้าครอบครัว			คู่สมรส			หัวหน้าครอบครัว			คู่สมรส			หัวหน้าครอบครัว			คู่สมรส		
	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	
		ร้อยละ	สะสม		ร้อยละ	สะสม		ร้อยละ	สะสม		ร้อยละ	สะสม		ร้อยละ	สะสม			
ไม่มีการศึกษา	15	15.5	15.5	14	19.7	19.7	17	21.2	21.2	18	26.5	26.5	20	26.7	26.7	22	29.7	29.7
ป. 1 - ป. 3	5	5.2	20.7	5	7.0	26.7	13	16.2	37.4	7	10.3	36.8	3	4.0	30.7	9	12.2	41.9
ป. 4	40	41.2	61.9	34	48.0	74.7	28	35.0	72.4	32	47.0	83.8	46	61.3	92.0	39	52.7	94.6
ป. 5 - ป.7	4	4.1	66.0	5	7.0	81.7	3	3.8	76.2	5	7.3	91.1	2	2.7	94.7	4	5.4	100.0
มศ.1 - มศ.3	17	17.5	83.5	5	7.0	88.7	7	8.8	85.0	1	1.5	92.6	-	-	94.7	-	-	100.0
มศ.4 - มศ.5	1	1.0	84.5	1	1.4	90.1	-	-	85.0	-	-	92.6	1	1.3	96.0	-	-	100.0
อาชีวะ ปกศ. ปกศ.สูง	10	10.3	94.8	5	7.0	97.1	11	13.8	98.8	4	5.9	98.5	3	4.0	100.0	-	-	100.0
ปริญญาตรีหรือ สูงกว่า	5	5.2	100.0	2	2.8	99.9	1	1.2	100.0	1	1.5	100.0	-	-	100.0	-	-	100.0
จำนวน/รวม	97	100.0	-	71	99.9	-	80	100.0	-	68	100.0	-	75	100.0	-	74	100.0	-

และความเป็นเมืองน้อยจะมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่แตกต่างกันนัก กล่าวคือ ในเขตเทศบาลจะมีสมาชิกต่อครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 5 คน ส่วนเขตอื่น ๆ มีสมาชิกเฉลี่ยประมาณ 6 คน ดังจะเห็นว่าครอบครัวที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 คน ในขณะที่ครอบครัวที่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลและชนบทมีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 6.03 และ 5.81 คนตามลำดับ แต่อย่างไรก็ดีขนาดของครอบครัวในเขตเทศบาลที่มีสมาชิกเพียง 1 หรือ 2 คน จะมีอัตราส่วนสูงกว่าครอบครัวในเขตอื่น

ตารางที่ 5 จำนวนสมาชิกในครอบครัว
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ขนาดของครอบครัว	เทศบาล		สุขาภิบาล		ชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
1 - 2	15.5	15	6.25	5	5.3	4
3 - 4	29.9	29	27.50	22	30.7	23
4 - 6	30.9	30	23.75	19	26.7	20
7 - 8	17.5	17	31.25	25	26.7	20
9 คนขึ้นไป	6.2	6	11.25	9	10.6	8
รวม	100.0	97	100.0	80	100.0	75
เฉลี่ย	4.89		6.03		5.81	
	(2.47)		(2.46)		(2.48)	

หมายเหตุ   ค่าในวงเล็บคือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน